

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi polji. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 13.

V Ljubljani, 1. julija 1878.

Tečaj XVIII.

Zgodovinski obrazci. *)

Avstrijska ljudstva v starodavnih časih.

Pred dvema in še več tisoč leti naša ljuba občna domovina, Avstrija, nij bila taka, kakor je sedaj. Takrat je bilo obdelanega polja le malo, ni bilo še drevja z žlahtnim ovočjem obloženega, po solnčnih holmih ni še rastel vinski ters. Nij bilo ne železnic, niti ne drugih zložnih cestá, pa tudi ne velicih mest in obljudenih vasi. Podnebje je bilo bolj merzlo in mokro, polje je rodilo le nekaj ječmena, ovsá, prosa i. t. d. Bili pa so povsod velikanski gozdi, po katerih so se klatili medvedje, volkovi in druge dereče živali, a po zelenih tratah so se pasle čede goved in nekaterih drugih domačih žival.

Kteri so bili pervobitni stanovalci v naših krajih, je pač težko gotovo določiti, a to je gotovo, da so vže v starodavnih časih ljudje tukaj stanovali, priča tega je orodje izkopano v raznih krajih. Kakor navadno vso najstarejšo zgodovino osrednje Evrope, tako tudi ločimo avstrijsko zgodovino v kamnito, bronovo in železno dobo. Ljudje v prvi dobi niso še znali porabljati rud, narejali so si orodje in orožje iz kamenja in

---

*) Ljudski učitelj naj tudi po selskih šolah podučuje v zgodovini, pa kako? Po slovenskih berilih imamo premalo zgodovine, da bi s tem zadostevali postavnim tirjatvam. — Deželni šolski svet je priporočal „Zgodovino avstrijsko-ogerske monarhije“, sp. Janko Kersnik, založ. Matica slovenska, in tudi sklenil kupiti nad 100 iztisov te knjige. Ta zgodovina je prišla v drugem popravljenem natisu na svitlo. — To bi tedaj priporočali učiteljem, da si iz nje odbirajo tvarino. — Učitelj na selski šoli nam je poslal nekaj zgodovinskih obrazcev, katere si je za svojo porabo sestavil po raznih knjigah, naj več pa po „Kersniku“. Te tedaj podajamo svojim čitateljem. — Novega ni v njih, mi samo rečemo: Pojdi, stori tudi ti tako!

kostí. Nekateri teh so imeli svoja stanovanja ob bregovih jezer, ali pa tudi na koleh v sredi jezer. Ostanke takih staveb izkopujejo tudi na Ljubljanskem močvirju, dobro četert ure od Iga, kjer je nekaj jezera stalo. Še le pozneje, ko je človek poznal rudo porabljeni, in si je omislil režeče orodje, si je upal zmagovito v boj zoper divjo naravo, a tudi zoper svojega sobrata. — Še le kake 300 let pred Kristusom, ko so prišli z Rimci v dotiko, so ljudje začeli po naših krajih železo izdelovati, in to je pre naredilo vse življenje tamošnjih ljudi. (Ne gre pa tukaj misliti, da so bile te dobe strogo ločene med sabo, a najverjetnejše je doba segala v dobo, tam kjer je bilo večje obče vanje in promet, so ljudje tudi prej znali razne umetnosti. Tako je bilo v vseh časih, saj so tudi še dandanes kraji med nami, kjer kmet nima železnega cveka pri vozu i. dr.)

Kdo so bili prvi stanovalci v Avstriji v tako zvani kamnitni dobi je težko razsoditi, a v bronovi dobi nahajamo Slovane med Vislo in Dneprom, pa tudi v pokrajinah današnje Avstrije, to nam pričajo ostanki po grobeh. Zgodovinsko je pa tudi, da so okoli leta 350—336 Keltje napadali Slovane v podonavskih okrajinah in jih zaterli ali nazaj potisnili k svojim soplemenikom za Karpatske gore. Verjetno je pa tudi, da jih je nekaj ostalo tu v bolj samotnih krajih, od kod bi namreč prišla slovenska imena, ki jih nahajamo po Istri in Dalmaciji?

Keltje ali Vlahi so bili velik indo-evropski rod, ki se je okoli l. 1600 pr. K. naselil v zapadni Evropi. Kedar je bila njih dežela preveč obljudena, šli so v sosedne dežele in posamezne čete so se razširjale na jugu do onkraj Save in Drave. Tako so prišli na Laškem v dotiko z Rimci a na vzhodu s Slovani vzlasti od l. 350—336, ko so po mnogoletnih kervavih bojih Slovane premagali. Od tedaj nahajamo Vlahe pod imenom „Skordiščanov“ v pokrajinah med Donavo, Savo in Drino. — Na Českem je stanovalo keltsko pleme, Bojev, po katerih se ta dežela imenuje Böhmen. — V goratih krajih današnjega Štirskega, Koroškega in južnega Solnograškega so stanovali Tavriščani. Na Kranjskem so stanovali Japodje, na Goriškem in Friulskem pa Karni in Veneti. Ob bregovih Jadranskega morja do Balkana in srednje Donave so stanovali Ilirci, njih narodnost se ne da na tanko določiti. Berž ko ne so bili zelo pomešani s Slovani, še bolj verjetno je, da so bili jadranski slovanskim Venetom ob Donavi v rodu, a kdo ve to gotovo?

(Dalje prih.)

P o ž e n č a n .

Človek se trudi in stara, in starega popušča mladina, popušča družina; peša mu telo, slabi duh, skerbi ga smert, straši sodnja pravica. V takem slutji je „Žalosten starček“ zapel jo že l. 1857 št. 62 tako, da na dotično ponavljano vprašanje sproti odgovarja pesnik:

Kaj, starček! žali te tako,
Da britke solze točiš,
Da svojo sivo si brado
In blede lica močiš?

Verstnike štejem svoje vse
Lahko na ene perste;
Vsi drugi so pomerli že,
Ki b'li so moje verste . . .

Oči me že zapušajo,
Sem gluhi in slab, okoren;
Noge mi kaj ne služijo,
Tako sem ves uboren . . .

Ko tuj samotno še živim,
Zaveržen od mladosti;
Preveč se ji na svetu zdim,
In starec ves priprosti . .

Skerbi me; duša in telo
Se imate ločiti;
Kaj tamkaj na pravici bo,
Ne vemo mi soditi . .

Saj véš, kako se mi godi,
Kdor je vsem na poti;
Pri metli zanj prostora ni,
Ne za pečkom v koti . .

Oh starček! to zastoj ne bo,
Kar moraš tū prestati;
Od sveta li jemlješ slovo,
Se v bolji kraj podati.

V tem istem žalostnem spominu je Poženčan zložil v Novic. 1862
l. 48. 50 žalostinko in sicer poslednjo svojo z naslovom:

Nekdanji tovarši, kje ste?

in to v dveh delih, oziraje se v I. bolj na terpljenje sedanjega, v II. pa bolj na veselje prihodnjega sveta. V razgledovanje naj služite vsakterega oddelka dve prvi in dve zadnji kitici s svojima gesloma:

I.

Apparent rari nantes in gurgite vasto. Aen. I, 118.

Kadar se barka na morja širjavi
S stotnami ljudstva u brezno topi,
Redko kdo splava po morski puščavi,
Tem utopljencom podobni smo mi.

. . Ah, tudi meni je barka nezvesta,
Z mano se regasta v globel ravná;
S špranj mi napija smrt bela nevesta:
Bog ti pomozí! Da moj si, veljá!

Svet je morje, in skrbi so valovi,
Piš so nesreče, zmotnjave svetá;
Tukaj so skriti klečeti, bregovi,
Redek brez trčiti tukaj vesljá . .

Zdaj veselico zapoj „mizerere“,
In „Z globočin jez upijem ne Te“;
Pot naj mertvaški s solzami te pere,
Umazan'mu tamkaj bi b'lo ti gorjé!

II.

Post haec vidi turbam magnam. Apoc. 7, 9.

Prav'jo: V Ljubljani mož je povoden,
Grad pod vrtinci ves dičen stoji,
Kraj je okoli nebeško pogoden,
Para na svetu iskati mu ni.

. . Patemski videc je trumo zagledal,
Trumo nebeško, ki šteti je ni.
Vsac'ga zaroda so vmes, — je povedal,
Tamkaj se našim nebeško godi.

Ktere mrtvaški vrtinci končajo,
Z dušo se selijo v tretje nebo,
Luč namest' trupel obleko imajo,
Mavrica z žarom jih barva lepó . .

Da bi mi srečno za njimi hodili!
Če so težave, gredé so domú.
Tukaj za vžitek samo se nam sili
Dosti pelina, gorjup'ga medú.

*

V nevezani besedi pa se je zadnjikrat oglasil Poženčan v Novicah 1863 št. 49, ter o slovstvenih stvareh podal „Nektere opombe“, v katerih piše na pr.:

2. Pesem „Stari Krajnec“ sem leta 1834 v obloški okolici zložil, pa veliko daljšo kot je sploh znana. „Novice“ so po svojem okusu mnogo iz nje opustile. Od leta 1823 sem večkrat skušal kako pesem skovati; svojega imena tujim pesmam nisem podpisoval. Če sem národne pesmi zapisoval, sem pristavil, da so národne.

7. „Pratika“ je hvale vredna, pa ne v vsem. V nji ni dovolj opomnjenega o slovskih in Slovencev posebno važnih ali znanih svetnikih. V njej ni sv. . . V nji so neznane imena . . . Res so svetniki vsi češčanja vredni, naj so bili doma, kjerkoli si bodi; ko pa Francoze, Nemce, Španjole vidimo, da imajo v svojih molitvinih bukvah in pratikah ali koledarjih zlasti svetnike svojega naroda zraven svetnikov po celem kršanstvu znanih, zakaj bi Slovenci ne poiskali svojih svetnikov, izmed katerih jih je več, ki so ljudstvu celo neznani. Namesti teh stojé v „pratikih“ imena, o katerih se ne vé, so bili li Francozi ali Španjoli ali Nemci ali kali. Našincu gré bolj k sercu, če mu poveš, da je bil ta ali uni svetnik tudi Slovenec, da je bil v Celji ali Emoni (Ljubljani), kot če mu poveš neznano ime svetnikovo in imenuješ rojstni kraj ali kraj muke kako mesto v deveti deželi, ki ga pred in potlej več ne sliši. — . . — Po kmetih imajo za mesce in njih dneve dvoj račun: kmetiškega in gosposkega. Po kmetiški se mesec začne z mlajem. Tisti mesec, ki se zadnji pred sv. Dnevom ali na sv. Dan mladi, je prosenec. Star pregovor je: „Prosenca je Bog rojen“. Gosposki račun gré po listih pratike; na vsacih dvéh stranéh je en mesec, kakor je znano. Da bi bila pratika prav po okusu slovenskega kmeta, bi morala nad vsacim mlajem zapisano imeti ime mesca, kateri se mladi. Če se to komu judovski račun zdi, nič ne dé; naši ljudje tako mesce rajtajo, pa je proč; vse judovsko pa tudi ni zavreči; 10 zapoved so imeli in imajo judje, pa so tudi za nas svete. Od dvojega računa mescev pride, da Hrvatje decembru dejo prosenec, krajnski Slovenci pa januarju. —

8. . . . Vsi slovski narodi imajo ime Slovenci, po priimkih so pa Rusi, Poljaci, Srbi, Čehi i. t. d., samo mi nimamo nič priimka. Zovemo se Slovenci, toda je li splošno ime, ne pa (lasten) priimek. Rus Nestor zove Ruse in vse slovanske narode Slovence, ker je bilo ob njegovem času in je še zdaj to ime splošno za vse. Nekteri namesti Slovenci dejo Slovani, nekteri pa Slavjani, toda zadnja oblika se ne da kot slovanska ali domača opravičiti, le tujci nas Slave, Slaven zovejo. Sloven ali Slovan ne odvzame imenu Slovenec splošnega pomena. Jez menim, da je vseh slovskih Korošcev, Krajncev, Štajarcev in Primorcev pravi priimek Krajnci, pa ne po današnji

krajnski deželi, ki ima v latinskem in laškem zmanjševavno ime Carniolia, ampak po vsi tisti deželi, ki so jo pisatelji po latinski nekdanj zvali „Fines Italiae“ ali iz našega (Krajna) posneto Carnia-Krajna. Tudi „Fines Italiae“ se hoče reči Italii krajna, prikrajna ali pokrajna dežela i. t. d.“ — Toda temu nasprot je koj tedaj opazilo vredništvo: „O vsem tem je bilo v preteklih letih že veliko pomenkov. Težko da pridemo Slovenci na Kranjce nazaj“. (Prim. Jezičnik III., 32—50 l. 1865, kjer so razlagovane obéne in lastne imena našega naroda).

L. 1864 št. 7 pa so prinesle Novice v črnem obrobku žalostinko: „Bridko novico naznanjajo danes „Novice“ svojim bralcem, da prečastiti gosp. fajmošter **Matevž Ravnikar** v Predosljih nad Kranjem je umrl. Več let je bolehal za pljučnico; sklenil je v Gospodu svoje življenje zvečer 14. dné t. m. (februarja) v 62. letu svoje starosti. V zgodovini slovenskega slovstva, cerkvenega in svetnega, zlasti zgodovinskega, živelo bo z deli njegovimi ime „Poženčanovo“, dokler bo Slovenci na svetu, kajti bil je eden najmarljiviših pisateljev naših že takrat, ko smo slovenske pisatelje šteli še na perste. Znano nam je, da v rokopisih njegovih je še mnogo gradiva; naj bi se ne pogubilo! — Bodi mu zemljica lahka!“ — In št. 8 ima dopis o slovesnem pogrebu njegovem s pristavkom: „Rajniki ni zapustil premoženja, kajti ni si nabiral minljivih posvetnih zakladov; al zapustil je svojemu narodu lepo dedino: večni spomin v svojih slovstvenih delih, da živelo bode ime njegovo, dokler v človeških prsah bílo bo srce slovensko“. — Drugi časniki so le ob kratkem omenjali njegovo smert, le „Slovenski Glasnik“ mu je 1. marca zv. X. št. 3. prinesel naslednjo spomenico:

† **Matevž Ravnikar.**

„Minuli mesec je vsekali tudi nam Slovincem globoko rano: izgubili smo moža, ki se je trudil do poslednjega diha za mili naš narod; umerl je 14. dné februarja v 62. letu svojega življenja g. **Matevž Ravnikar**, fajmošter v Predoslji, znan pod imenom „Poženčan“ kot zgodovinar, pesnik in pisavec raznih drugih spisov, ki pa še niso vsi zagledali belega dné. En rokopis rajnega hrani tudi družba sv. Mohora, namreč: Sv. Ignacija iz Lojole sveti izreki na vsak dan celega leta, iz latinščine poslovenjen. Naj v miru počiva!

Dopisi in novice.

— **Iz Ljutomera**, 15. junija. Učiteljsko društvo za »Slovenski Štajer« je imelo 11. t. m. svoj četrti občni zbor v Ljutomeru. O 1/29 zjutraj v torek zbrali so se skoro vsi domači in iz drugih krajev došli učitelji in c. kr. glavar, pl. Premerstein kot vladni komisar v tukajšni I. realki. Lanskega leta nij bilo

občnega zbora. 15. avgusta 1876' se je bilo sklenilo v Ptuj, da bode občni zbor za leto 1877 v Brežicah. Predsednik in odborniki so se prizadevali, da bi se to tudi zveršilo, a žali bože, nevgodne okoliščine, mlačnost in nemškutarija Breških učiteljev je tako strašila, da je bil zbor preklican. Vsak učitelj iz Brežic, kogar se je vprašalo, je odgovoril, da ne more nič storiti. (Morda pa učitelji niso sami tega krivi. Vr.) Torej mogoče bi bilo, da v Brežicah še prostora bi ne bili dobili. Mej tem časom sti bili pa dve odborovi seji.

G. predsednik, Lapajne, je pozdravil vse došle goste ter v svojem dolgem, jedernatem govoru razložil važnost in korist tega društva končaje iz navdušenega serca s trikratnim slava-klici mogočni Habsburški rodovini! Za gromovitimi »živio«-klici pozdravljal je g. vladnega komisarja. Na to je sledilo kratko poročilo tajnika. Po tajnikovem poročilu je g. blagajnik, Kovačič, prečital in razložil na tanko račun od zadnjega občnega zbora v Ptuj 15. avgusta 1876. Dohodkov je od istega časa 1524 gl. 25 kr., stroški pa so znašali 1509 gl. 15 kr., torej še 15 gl. 10 kr. ostanka. Akoravno je imelo društvo mnogo stroškov zarad kazni dveh konfisciranih dopisov in zarad dolga na enkrat za 4 leta obloženega, vendar nij še na slabih nogah. Dosta ima še od dolžnikov dobiti. G. Kryl je predlagal, naj bi se dolžnikom $\frac{1}{3}$ dolga odpustila, a g. Lapajne pristavi: s tem pogojem, če v treh mesecih dolg poravnajo. Kl. pa se omeni, da učiteljsko društvo ima še mnogo knjig, n. pr. zemljepisov, zgodovin in še drugih, naj bi se onim dolžnikom, ki v kratkem svoj dolg poplačajo, nekoliko teh knjig podarilo; to je bilo sprejeto.

Na predlaganje g. Žiher-ja, naj bi se volili za pregledovavce računov: g. g. Mikl, Ekl in Klanjšček, je g. Kovačič ugovarjal, da g. Kl. naj se ne voli, češ, ker on je tajnik, in preveč v dotiki s predsednikom. A ker se imajo voliti trije najbližnji sosedje, da se lahko snidejo ter račune pregledajo in poterdé, je bil vendar predlog g. Žiher-ja sprejet.

O točki prihodnjega delovanja društva se je mnogo govorilo in pretresovalo. Slišalo se je mnenje mnogih učiteljev. G. Mikl je v svojem govoru še precej dosta vzrokov naštel, da sedaj društvo nekoliko miruje, dokler se ne vernejo zopet ugodnejši časi, kajti sedaj se odpravljajo uže odobrene slovenske knjige (moral je govor pretergati). Na to se oglasi g. Kryl ter pravi, naj bi se uže izdane knjige pregledale in dobro popravile, da se ne bode mogel nihče spodtikati, da so slabe, in potem stoprav za odobrenje prosilo. G. Žiher vpraša, če je uže društvo za odobrenje knjig prosilo, na kar se mu je odgovorilo: da! Na dalje še g. Žiher svetuje, da bi se g. Mikložič v Mariboru vprašal za svet, da on je gotovo v tem zveden. G. Kosi meni, da, ker nij vspeha za šolske knjige, naj bi se pa za šolsko mladež kake povestnice spisale. G. Kryl pa odverne, da za mladež uže imamo nekol'ko knjig, a za šolo jih pomanjkuje. G. Kovačič predlaga, naj bi se mala zbirka pesmic izdala za spremembo, ker iste v berilih so slabe. G. Žiher mu odverne: zvedel sem, da jih namerava vlada izdati. G. Stuhec nasvetuje, naj bi se zopet časnik začel izdajati. G. g. Mužina in Žiher odsvetujeta rekoč, naj se raji »Tovariš« gmotno in duševno podpira, kajti začel je hirati. (To smo že tudi večkrat slišali. Vr.) G. predsednik po večji debati nadaljuje v svojem govoru, naj bi se za sedaj o tem nič ne sklenilo, ampak naj se novemu odboru izroči, pa on naj skerbi, da se bode na želje govornikov oziralo.

Na vprašanje g. predsednika, kako naj bi bilo prihodnje z društveno letnino, g. Žiher nasvetuje, naj se poviša na 70 kr., na kar mu g. Kryl nasprotuje, in meni, da bi ostalo pri starem.

O točki, kje naj bi sedež društva bil, spregovori g. Kosi, ter pravi, da kjer je predsednik; g. Kryl je pa drugega mnenja, da kjer je več odbornikov. A na to se je predlagalo, naj ostane v Ljutomeru; bilo je **sprejeto**.

Za prihodnji občni zbor predlagali so: Šmartje in slovensko Bistrico, a ker so odstranjene še precej od železnice, določilo se je, da boče v Mariboru.

Predsednik in odbor se je volil po listkih. Za predsednika sta dobila glasove g. g. Lapajne in Kryl. Lapajne je bil z večino za predsednika voljen. V odbor voljenih dobil je največ 17 glasov in najmanj 9. Voljeni so bili: g. Kryl, podpredsednik iz Ljutomera; g. Kovačič, blagajnik iz Središča; g. Klanjšček, tajnik iz Ljutomera; g. Mikl iz Ljutomera; g. g. Šinko in Štrenkelj iz Središča; g. Možina od sv. Marka pri Ptuj; g. Hren iz Frama pri Mariboru; g. Brezovnik iz Vojnika pri Celji; g. Jarc od sv. Jurja pri južni železnici; g. Repič od sv. Miklavža pri Ormuži; g. Štuhec od sv. Volbenka iz Ormuškega okraja.

K zadnjemu je g. Mikl še predlagal, da društvo vloži protest na slavno ministerstvo, ker so v nekaterih krajih knjige od učiteljska društva »za Slovenski Štajer« izdane konfiscirali. Bil je ta predlog enoglasno sprejet. Konec ob 11.

Po zboru bil je skupni obed, pri katerem smo se do 1 popoldne radovali; ob 1 smo se mogli ločiti od daljnih prijateljev.

Tudi binkoštni ponedeljek je bil za Ljutomer dan kaj nenavaden; okoli poludne začeli so se voziti gospodje učitelji od vseh stranij. Ob 3 snidili so se g. g. pevc v čitalnici, da so poskusili nekatere pesmi. Ob 4 se je zbralo mnogo gospóde v pivarni, kjer je pod milim nebom v senci košate lipe od tukajšnih krajev naj bolj sloveč orhester (imajoč 21 mož) pod vodstvom g. Murkoviča iz Belotince na Ogerskem krasne melodije sviral. Vmes se je tudi popevalo. Po devetih so se gosti z godbo vred preselili v čitalnico, kjer je bilo jako živahno, kajti godci in pevc so se producirali do ranega dne. —

Klanjšček.

— **Iz Vrabč na Vipavskem, 15. junija 1878.** Svojo letno skupščino smo imeli učitelji Postojnskega okraja 4. junija, v zalo okinčani sobi 4razredne ljudske šole v Postojni. Vse 4 strani te sobe bile so prav bogato preprežene z različnimi učnimi pripomočki. V tej zadevi velik napredek mimo prejšnjih let. H konferenci zbrali so se vsi učitelji tega okraja. Bilo nas je navzočih 39 učiteljev in 2 učiteljici. Zbor se prične točno ob 10. uri dopoldne. Gospod predsednik pozdravlja zbrane učitelje, ter jih vnema, da so vztrajni v svojem lepem a težkem poklicu. Povdarja važnost učiteljskega stanu in imenitnost učiteljskih skupščin. Učitelj naj bo ponosen na svoj stan, ter naj nikdar ne zabi, da ravno učitelji smo stebri, na katerih sloni narodova omika in sreča. Veliko se tirja dandanes od učitelja. Gleda naj vsakdo, da zadostuje mnogoterim tirjatvam. Na to si voli g. predsednik za svojega namestnika g. nadučitelja Demšarja. Po njegovem predlogu volita se zapisnikarja g. g. učitelja Kavčič in Pernè. Zadnji prebere sledeči dnevni red:

1. Otvorjenje skupščine po predsedniku in volitev dveh perovodij.
2. Naznanilo od zadnje konference došlih, ljudsko šolo zadevajočih uredeb in ukazov.
3. Opazke c. k. okrajnega šolskega nadzornika o nadzorovanih šolah.
4. Kako naj se goji ustni in pismeni izraz mislij, da bo koristen učencem, ki zapuščajo ljudsko šolo? (Poročata g. g. učitelja Arko in Adlešič).
5. Vzbujenje i gojenje domoljubja *) v šoli in zunaj taiste. (Poroča g. učitelj Pernè).

*) Ali ni to prepolitičen predmet?

6. Praktično računenje od 1—20 (poročja g. učitelj Kalan); od 20—100 g. učitelj Rozman.
7. Poročilo in račun obeh učiteljskih bukvarnic (Postojna—Vipava).
8. Volitev v stalni odbor.
9. Volitev obeh bukvarničnih odborov.
10. Volitev treh poslancev v deželno učiteljsko skupščino, ako se vtegne taista sklicati.
11. Vsakoverstni nasvėti.

Naznanijo se od zadnje konf. došli ukazi in uredbe. G. Pernè vse te na glas prečita. Po prebranem dnevnem redu in rešitvi 2. točke poprime gosp. predsednik besedo ter naslika, kaj je zapazil pri nadzorovanji šol. Njegove opazke glasijo se nekako tako-le: Vspéh po šolah je sploh boljši od lani. Vendar ne povsod. Učni čerteži se niso povsod popolnoma spolnili. To dokazujejo poslani naučni čerteži. V prihodnje naj se strogo na to gleda, da se vsem tirjatvam zadostí. Govorica ali jezik se uči nepovoljno. Zarad tega se je dala danes 4. točka dnevnega reda v pretres. Naj bo g. g. v prihodnje veliko na tem ležeče, da z vspehom vodijo mladino do tega, da bo svoje dni zmožna pravilno svoj jezik govoriti in pisati. Govor, kot najimenuitniši dar Božji, gotovo zasluži, da se vsestransko lika. — Pri računenji naj se pazi na osnovo. Priporočja se dr. Močnik. Dalje se omenja, da je viditi, ka bi imeli nekateri učitelji posebno antipatijo do realij, saj drugače bi se ne ogibali tako temu predmetu. Posebno se na zgodovino premalo ozir jemlje. Priporočja se, da naj zanaprej učitelji bolje urijo mladino v zgodovini. Tù ni potreba, Bog vé kako obširnemu biti. Pove naj se otrokom kaj iz časov turških vojsk, katere se zeló naslanjajo na zgodovino naše dežele. Omenja naj se, kaj je za Avstrijsko zgodovino cesar Maksimilijan I., Marija Terezija, Josip II. i. t. d. Seznanijo naj se učenci z odličnimi domoljubi, n. pr. Andr. Hofer in dr. Kažejo naj se otrokom možje za Avstrijo zasluženi, kakor princ Evgen, Radecki. Kot deklamacije naj bi tukaj služile pesni: »Moja Avstrija, Avstrija čez vse«. — Posebni ozir naj se jemlje tudi za lepopsije. Predpisi naj se večkrat premenjajo, ker to miče mladino in je potem bolj pazljiva pri pisanji. — Vspéh pri risanji je nepovoljen. Tudi na telovadbo se premalo gleda. Krajni šolski svèti naj se vedno priganjajo, da se napravi potrebno orodje k temu poduku. *) Petje je dobro isto tako ženska ročna dela, kjer se v tem podučuje. — Učiteljska vradna pisma dobra, vendar tù in tam še kaj primanjkuje. Strogo naj torej vsakdo pazi, da bo v tej zadevi vse v redu, drugače se bo v tem naznanjalo okrajnemu šolskemu svètu. (Tako, tako!) Skerbí naj se, da bo imela vsaka šola cesarsko podobo in vse potrebne učne pripomočke, katerih veliko se lahko dobi po »kr. Schulpfenigu« (in »Narodnej šoli«. Pis.). Priporočja se nabira prirodnin. Eni so v tej zadevi prav pridni, torej posnemanja vredni. Učni pripomočki naj se skerbno čuvajo, da se kaj ne pokvari in vniči. Red v šoli naj se vzderžuje, in gleda naj se na to, da otroci med naukom ne bodo šepetali. Gleda naj se na to, da se učenci tudi zunaj šole lepo vedejo. Na poti se otroci spoznajo, koliko je šola vredna. Skerbno naj se gleda na snago v šoli. Sploh naj stori učitelj vse, kar je v njegovi moči, da se njegova šola vsestransko boljša in napreduje. —

Na to prebereta g. g. Arko in Adlešić vsak svoj referat. Ko dokončata, vpraša g. prvomestnik, če ima kdo k temu kaj dostaviti. Oglasi se g. Pernè. On pravi, da je pri tem nauku (ustni in pismeni izraz mislij) poglobitna reč tvarina. Skerbno naj se torej ta izbira. Pernè graja in šiba prejšno šolo, čes,

*) Ali imajo šole že telovadišča na prostem?? Vr.

da jej je bilo pri tem nauku poglavitna reč: riba-Fisch, miza-Tisch! *) Koliko pa mladina umeje, na to se ni kaj gledalo. Govornik se spominja lastnih šolskih let, ko se je po tem navodu učilo. On vpraša, kako da nam ni skorej mogoče, pošten govor sestaviti. Prejšni šolski sistem je tega kriv. Potem preide na današnje dobo in kaže, kako naj se v tem nauku mladina podučuje. (Ali se ne uči že tako? Vr.). — On govori zoper opravilna pisma in sploh zoper pisma, ker mladim ne gré iz serca, kar se jej narekuje. Referent Adlešić se strinja s Pernètovim dostavkom, vendar misli, da ni zavreči, kar je on prej o tem govoril. — Na versti je g. referent Pernè s svojim izdelkom. Spis njegov je izvrsten. Pa tudi umeje oživeti merto čerko, kajti tako animirano je bral svoj izdelek, da ga je bilo veselje poslušati. Po pravici povem, da mi je še malokateri spis tako dopadal pri učiteljskih skupščinah, kakor današnji Pernètov govor. Pač res: »kar iz serca pride, v serce ide«. Zato je pa tudi žel g. govornik obilo priznanje in mnogo dobroklicev. (Bileam, Sipofov sin, poslan Izraelce preklinjat, jih je blagoslavljal — —. O ironija! Vred.)

Na versti sta g. g. Kalan in Rozman ter kažeta, kako mladino podučevati v računjenji od 1—100. Deržala sta se dr. Močnikove računice. — Iz računov bukvarničnih odborov je bilo razvidno, da je imela bukvarnica v Postojni 141 gl. 85 $\frac{5}{10}$ kr. prihodkov, a 101 gl. 36 kr. stroškov. Vipavska 34 gl. 87 kr. prihodkov, a 18 gl. 35 kr. stroškov. Sklenilo se je, da se za Postojnsko bukvarnico kupi Štielerjev atlas. Račune pregledata Pernè in Zarnik Martin. — V stalni odbor se volijo: Demšar, Kaučić, Mercina, Pernè. — Bukvarnični odbor za Postojno stari, za Vipavo: Adlešić, Pernè, Rant. — Odposlanci v deželno učiteljsko skupščino: Kavčić, Pernè in Zarnik Martin. —

Pri posameznih nasvetih se oglasi g. Rant in govori: 1. o praktični razdelitvi učencev na enorazrednih razdeljenih ljudskih šolah v 4 samostalne oddelke in vporabi sedanjih šolskih knjig »abecednika«, »I. berila in II. berila« pri posameznih oddelkih. On priporoča svoje izjave konferenciji v temeljit pretres in debato. 2. Priporoča skupščini, da se v zapisnik nasvèt stavi, da bi visoki c. k. dež. šolski svèt zemljevidom: a) Avstro-ogerska monarhija od C. F. Bauer-ja, b) Evropa in c) Planiglobijema od B. Kozenna s hrvatskim tekstom višje privoljenje pridobil. 3. Nasvetuje, naj bi sl. c. k. okrajni šolski svèt tudi vselej pri svojih pismenih aukazih gledé naprave učnih pripomočkov avtorjevo ime z opombo »odobren« dostavljal. 4. Misli on, da bi bilo dobro, ko bi konferenčni zapisnik z referati vred vsako leto med učitelji v prepis krožil. 5. Govori on bolj obširno o veljavi in spoštovanji učiteljevem in njegovih razmerah k občini, na kar se mu pa beseda vzame. Na zadnje se sklene, da bo prihodnje leto konferenca v Vipavi. Med zborovanjem razdeli g. c. k. okr. glavar potnino med učitelje. S 3kratnim živijo-klici in s cesarsko himno se sklene skupščina o $\frac{1}{4}$ na 3 popóludne. Med obedom pri g. Vičiču se je mnogo pelo. —

Ivan Zarnik.

— **Šolstvo pa mestni odbor ljubljanski.** Seja mestnega odbora ljubljanskega 14. p. m. bila je v marsikterem oziru jako važna in pomenljiva. V razgovor so namreč prišle med drugim tudi šolske zadeve, ki so eden najglavnejših vzrokov nekdanj silno burnih prepиров med konservativno in liberalno, narodno in nemškutarsko stranko.

Povod tej obravnavi dalo je poročilo okrajnega šolskega nadzornika ljubljanskega, učitelja Gariboldija, do okrajnega šolskega sveta za preteklo šolsko leto. V tem poročilu se zahteva, da naj se na I. ljudski šoli mestni za prihodnje šolsko leto osnujejo paralelke, ker se število učencev od leta do

*) Tudi dandanes je to!

leta množi, in da naj se šola iz licejskega poslopja in nekdanje glavne straže zarad jako zanikarnih in neprilicnih sob preseli kam drugam. Temu nasproti šolski odsék nasvetuje, da naj se oba ta dva predloga zavrzeta, pač pa vodstvom mestnih ljudskih šol naroči, da naj tujih otrok v mestne šole ne jemljeta toliko, da bi bile šole prenapolnjene.

Gosp. Klun se prvi oglasi k tej točki ter omenja, da ima mesto pravico to storiti in da nikakor ni dolžno pri ogromnih stroških, ki mu jih šole prizadevajo, te stroške zarad tujih otrok še pomnožiti, ker vžitek od tujih otrok ni v nobeni primeri s temi troški, vendar pa je to gledé splošnega izobraževanja jako škodljivo. Majhne občine, zlasti v okolici ljubljanski, si ne morejo ustanoviti lastnih, zlasti ne večrazrednih šol; v mestne šole jih nečemo sprejemati, ker bi nam to prizadevalo preveč stroškov, državna šola pa je le ena v deželi, (s pripravnico sklenjena vадница »Uebungsschule«), v katero tudi sprejmo komaj po 40 do 50 otrok v en razred. Vsled tega bi moral marsikteri talentiran otrok ostati doma in se ne bi mogel v večrazrednih in potem srednjih in višjiholah izobražiti, če ostane še dalje tako in bode vsaka občina skrbela le za svoje otroke. In vendar se od občin ne more zahtevati, da bi za tuje otroke napravljale šole, ki jih že za domače stanejo toliko, da stroškov skoraj že ne morejo več nositi. Pač pa bi morala to storiti država. Dotične šolske postave, ktere vse troške za šole nakladajo srenjam, so tedaj jako neprilicne in ovirajo splošno izobraženje. Vzemimo si toraj pogum in ne hvalimo vedno, kar ni hvale vredno, ampak razodenimo odkritosrčno neprilicnosti, ki se nam kažejo, ter zahtevajmo v tej zadevi premembe dotične postave, dokler je še čas, in slabi nasledki niso še tako veliki. Zato stavi predlog, da naj on na višjem mestu opozori na slabe nasledke za splošno izobraženje, ki jih imajo dosedanje določbe, vsled kterih morajo občine same skrbeti za šole, ter povdarja potrebo premembe dotičnih postav v tem obziru, da bode država več storila za ljudsko šolstvo.

Gosp. šolski nadzornik Pirker je ugovarjal tem razlogom ter se skliceval zlasti na to, da državna postava skrb za šolo naklada občinam. Mesto ljubljansko pa ni poklicano, da naj bi skrbelo za šolarje okoliških, viških in šišcarskih otrok, za ktere bi morala tamošnja občina napraviti lastno šolo. Za višje izobraženje ni pa potrebno, da bi morala ta šola biti večrazredna, ker se v srednje šole sprejemajo tudi otroci iz dve- in trirazrednih šol.

Tudi dr. Schrei se sklicuje na to, da imajo po postavi občine skrbeti za šolo, sicer bi bil on tudi za predlog g. Kluna. Občini v Šiški se je že večkrat priporočilo, da naj osnuje lastno šolo, in ko se bode to zgodilo, mestne šole ne bodo prenapolnjene.

G. Potočnik povdarja, da sedanje šolske postave res ne ugajajo in da skušnja potrjuje od g. Kluna navedene napake, zato bi bilo prav, če bi odbor sprejel njegov nasvèt. Gosp. Klun še zavrne predgovornika nasprotne stranke, ki sta tolikanj povdarjala šolsko postavo, kakor da bi bila ta postava za vse večne čase nespremenljiva, ko jo vendar tisti lahko spremeni, ki jo je dal, ter še enkrat priporoča svoj predlog.

Konečno poprime besedo poročevalec dr. Kaltenegger ter omenja, da bi občine ne bile na boljsem, če bi država oskrbovala ljudske šole, ker bi se potem denarji, ki jih sedaj dežela obrača za šolstvo, stekali v državni zaklad. Zato je on tudi zoper predlog g. Kluna. Pri glasovanju se predlogi šolskega odseka sprejmejo; ko pa župan prebere predlog g. Kluna, omenja poročevalec

dr. Kaltenegger, da isti obsega prav za prav dva dela: 1. da naj se priporoči vladi sprememba dosedanje šolske postave, za kar on ne more glasovati, in 2. da naj država več stori za šolstvo, kakor doslej, za kar bo glasoval tudi on, ker je res, da je državna podpora za ljudsko šolstvo od leta do leta manjši. V tem smislu je glasovala tudi večina odborova, in je bil 1. del g. Klunovega nasveta z 11 glasovi proti 8 zavržen, drugi pa enoglasno sprejet.

Še živahnejši je bila obravnava o poslednji točki poročila nadzornikovega. G. Gariboldi namreč toži, da se na poduk nemškega jezika, kakor se je pri obiskovanju šol prepričal, premalo gleda. Učitelji z učenci večidel govoré slovenski in jih ne silijo, da bi morali v daljših stavkih ž njimi govoriti nemški, ter jim tudi nemško branje razlagajo slovenski. Šolski odsek vsled tega nasvetuje, do deželnega šolskega sveta obrniti se s prošnjo, da naj se v ljudskih šolah mestnih že v drugem razredu računstvo, v III. razredu računstvo in nemška slovnica, v vseh višjih razredih pa večina predmetov (ne več predmetov, kakor poroča »Tagblatt,«) podučuje nemški.

Prvi se proti temu nasvetu oglasi gosp. Potočnik ter omenja, da to je prav za prav jedro vse današnje obravnave; gospodje nasprotné stranke hočejo naše ljudske šole ponemčiti. Toda slovenski narod ima pravico potegniti se za svoj obstanek in za poduk svojih otrok. Da ga nihče napak ne bode umel, povdarja, da je zvest podložnik Njihovega veličanstva cesarja, pa tudi zvest sin svojega naroda!

Drugi se k tej točki oglasi g. Klun ter reč pretresa z dejanskega stališča. Kdor s kom ima vedno opraviti, gotovo bolje pozna njegove zmožnosti in potrebe, je rekel, kakor pa tisti, ki le redkokrat z njim občuje. Tudi učitelj, ki ima vsaki dan opraviti s svojimi učenci, gotovo bolje ve, kaj da jim je potrebno, kakor šolski nadzornik, ki jih vidi le enkrat ali dvakrat v letu. Učitelj pa dostikrat učencem še v domačem slovenskem jeziku nektère reči komaj dopove, kaj bi toraj dosegel, in kako bi ga otroci umeli, če bi ž njimi govoril nemški? Če tedaj učitelji, kterim ni ravno oponašati, da so prenapeti Slovenci, z otroci govoré slovenski, je to najgotovejši dokaz, da nemški podučni jezik pri nas ne vgaja, in da bi bilo vse njihovo prizadevanje zastonj, če bi svoje predmete otrokom razlagali nemški. Ozirajmo se tedaj bolj na učitelje, ki otroke poznajo, kakor pa na nasvete nadzornikove, ki pri svojih poročilih dostikrat gledajo bolj na osebne, kakor na splošne koristi, in tisto poročajo, o katerem vedo, da njihovi predstojniki radi slišijo. Tudi naj gospodje pomislijo, da bodo s to rečjo brez potrebe na novo vzbudili prepir med narodno in nasprotno stranko, ki je nekaj časa sim k sreči potihnil, zato jih prosí, naj nasvèt šolskega odseka zavržejo. Če ga pa sprejmó, potem ne bodo smeli narodni stranki očitati, da zdražbe dela.

G. Regali povdarja, da se v nasvetu šolskega odséka nahaja skozi in skozi skrb za ponemčevanje. Toda če se ta nasvèt sprejme, bode nevolja med našim ljudstvom na vrhunec dospela. Le v domačem jeziku je otroku mogoče se izobražiti; v tem so edini vsi pedagogi in učenjaki. Za tak nasvèt tedaj noben pošten rodoljub ne more glasovati. Naš kmet in naš obrtnik ne potrebujeta nemščine, tudi kuharice in gospodinje na trgu salato dobé brez nemščine. Kdor hoče, naj se uči nemščine, pa prvi poduk mora biti v maternem jeziku. Z Nemci hočemo v prijaznosti živeti in nikomur ne sile delati; nasprotno pa se zavarujemo tudi zoper vsako tako nasilje in morenje milega nam jezika. Tako nemškutarenje je besna in zagrizena strast, kteri bodemo odločno nasproti

stopili. Sicer pa teh reči ni bilo treba prav nič na dan vlačiti in duhove v novič razburjati ter strasti zbujati. Saj imamo še drugih reči dovolj, za ktere je treba v prvi vrsti skrbeti. Če se pa ta nasvèt vendar le sprejme, misli, da odbor nima odločilne besede, ker namestnik našega svitlega cesarja, čegar vdan podložnik sem tudi jaz, g. deželni predsednik, ki je obljubil biti objektiven, je podučen o nas, in ve, da je dežela slovenska, in zato ne bode mogel pritrditi takemu, naš narod moralnemu sklepu. G. šolski nadzornik naj v prihodnje stopi pred nas z bolj koristnimi nasvéti, ne pa s takimi, ki jih nikdar ne moremo odobravati. Zato govornik vloži svoj protest zoper tak sklep, ker mu vest ne pripušča umoriti in uničiti svoje slovenske narodnosti.

Dr. Ahačič povdarja, da sedanje šolstvo ne zadostuje namenu in nima tistega vspeha, ki so se ga od njega nadejali, in že zdaj resno prevdarjajo premembe, ki se imajo že skoraj tudi dejansko izvršiti. Ne bi bilo tedaj prav, da bi mi v tej reči prej kaj spreminjali, zato stavlja nasvèt, da naj se o predlogu šolskega odseka preide na dnevni red.

Dr. Schrei ugovarja, da njemu o nameranih premembah v šolstvu ni nič znano. Kar narodni odborniki očitajo odseku, ni opravičeno in izvira morda iz napačnega tolmačenja dotičnih predlogov. Odsekov nasvèt ne meri na zatiranje slovenskega jezika, ampak le na to, da bi se nemški jezik v ljubljanskih šolah prihodnje bolje gojil kakor doslej. Nemških prebivalcev je v Ljubljani dokaj (?) in ker imajo za šolstvo veliko stroškov, treba je tudi njihov glas poslušati. Pa tudi previdnejše slovensko prebivalstvo vidi potrebo (?), da se morajo slovenski otroci učiti nemškega jezika, če hočejo shajati (?). Razun tega imamo še § 19 temeljnih državnih postav, ki zagotavlja enakopravnost vsem jezikom in Nemcem daje pravico zahtevati, da naj se nemški jezik v naših šolah goji.

G. Klun zavrača predgovornikove razloge, rekši, da se na ta način namen ljudske šole prezira in nemogoč dela. Po misli gospodov, ki se potegujejo za nasvèt šolskega odseka, bi imel glavni namen naših ljudskih šol biti ta, da se otroci nemščine nauče. To pa ni namen naših šol; ampak glavna reč je, da si pridobé toliko splošnih in za vsakdanje življenje potrebnih vednosti v branju, računanji, pisanji i. t. d., da jih vsestransko ne goljufajo. Tega se pa laglje nauče v domačem, otrokom umevnem, kakor pa v tujem jeziku. Zato priporoča gospodom še enkrat, da naj sprejmo dr. Ahačičev predlog.

G. Petrič omenja, da se po njegovem prepričanju nemščina dovolj goji na tukajšnih šolah, in da so otroci v nemškem jeziku veliko bolj podučeni kakor v slovenskem, zato se strinja s predlogom dr. Ahačiča.

Dr. Bleiweis se obrača proti dr. Schreiu, kteremu pravi, da mu menda ni bila resnica, ko se je skliceval na §. 19 temeljnih postav. Nikdar se ni slišalo, da bi bili na Kranjskem kje kratili nemški jezik, pač pa smo se morali vedno boriti za veljavo domačega jezika. Tudi on od svojih otrok vé, da se slovenščina premalo goji v naših ljudskih šolah, kar bo še slabije, če se sprejme nasvètovani predlog. V enem letu se nihče jezika ne nauči temeljito; naprej naj se v materem jeziku otroci dobro podučé, potem naj se uče še nemškega, laškega, francoskega in če treba še petega jezika. Nikakor tedaj ni opravičeno očitjanje, da se nemški jezik na naših šolah premalo goji.

Tudi dr. Ahačič potrjuje, da po svojih lastnih otrocih vé, da se nemščina bolj uči na naših šolah že zdaj, kakor slovenščina, ker so pač znali nemški, ko so hodili v tukajšne šole, ne pa slovenski. Zdaj njegov sin pač umé čitati »Slov. Narod«, a tega se ni naučil v ljubljanskih šolah, ampak tam gori

med Nemci v Št. Pavlu na Koroškem. Mi hočemo z Nemci v miru in prijaznosti živeti. Večina med odborniki nasprotne stranke niso rojeni Nemci, a tudi s temi hočemo biti prijatelji. Toda pred očmi naj imajo namen postavodajalca in naj nam privoščijo mrvico slovenščine v naših ljudskih šolah.

Poročevalec dr. Kaltenegger omenja, da se imata oba jezika na ljudskih šolah temeljito (?) podučevati; slovenskega jezika nečejo kratiti, a tudi nemškim starišem se mora pravica zgoditi. Ravno temeljito podučevanje v nemškem jeziku je po njegovem mnenju vzrok (?), da se tukajšna šola z nemškim šolskim jezikom (t. j. protestantovska šola) od leta do leta bolj vzdiguje. Zato on priporoča nasvèt odsekov.

Pri glasovanju je za predlog dr. Ahačičev glasovalo samo 6 odbornikov, ker pet narodnih pri seji ni bilo navzočih. Narodni odborniki so vsled tega ustali in šli iz dvorane. Med tem, ko vstajajo in odhajajo, je g. župan dal na glasovanje odsekov predlog, kateri je bil od navzočih sprejet z 11 glasovi. A ker so narodnjaki med tem že odhajali in so bili eni tudi že stopili iz dvorane, ko se je vršilo glasovanje, se ne more reči, da so bili navzočni, in ker ostalih ni bilo toliko, da bi bili zamogli sklepati, smemo po vsej pravici dvomiti, da bi bil ta sklep veljaven. Na vsaki način pride tedaj réč še enkrat v razgovor, da se pokaže kako in kaj.

Pričujoče »Slov.« poročilo nam kaže, da je slovenska stranka poudarjala to misel, da nemška stranka brez vse potrebe to vprašanje na dan spravlja, ter da hujska in draži, a mi mislimo, da je bil skrajni čas, da so Slovenci zausnico dobili, sedaj naj pa še drugo lice nastavijo, potem se pa zopet vsedejo v naslanjač in čépo nekaj centimetrov niže čez ušesa potegnejo, da je ne bode hrup nadlegoval, potem bo pa vse dobro. — Nemščina se po mestnih šolah res tako strašansko zanemarja in neusmiljeno zatira, da je vse to, kar spomenica zahteva, uže bistveno izpeljano, le deželne postave je treba, da se danes ali jutro to ne odpravi; kaj se ima brigati mesto Ljubljansko, ki je samo za -se šolski okraj, in samo svojo šolo vzdržuje, za učne čerteže in druge postave? Po mestnih šolah se nemščina premalo goji; tega greha so menda učitelji krivi le bolj v mislih in željah, kakor v djanji, ker faktično se šola s šolo skuša, ktera bo bolje svoje učence pripravila za srednje šole, tedaj se nemščina ne more in ne sme zane-marjati; postave se povsod strogo spolnujejo, a nekdanj so presojevali le fakta, sedaj pa nekateri, kakor je videti, presojujejo tudi misli in želje, ter jih devljejo na zlato vago. Dotični gospodje si berzkone tako mislijo: Kako se bode prav rodoljub unemal za potujčenje svojega naroda, kako ravnal zoper svoje boljše prepričanje? Toda mestni učitelji smo pripravljani vse storiti, kar koli se od nas zahteva, samo po tem nas nikar ne uprašajte, je li dobro ali ne, kar nam ukažete?! Ako pa pri vsem tem naši otroci ne bodo nemško znali, ostane še drug pripomoček, minulo še ni štirikrat deset let, kar se je še rabil povsod, vendar pri nas v Ljubljani ne tako strogo, kakor drugej. Otrokom prišedšim v šolo se da nemški »abecednik« v roke, in na slovensko besedo se primerna kazen postavi. — Ali se bodo otroci kaj naučili, za to se ne sme vprašati, a šole, šole za slovenske otroke bodo nemške, to je pa že nekaj; kaj? nekaj! to je poglavitna réč, in slovenski otroci se ne bodo po šolah ničesa naučili, ne bodo ničesa znali, šole bodo ljudstvu le breme brez koristi, ker bode pa Slovenec ostal neveden in neizšolan, treba bode toliko več izšolanih in večih tujcev. — Quod erat demonstrandum! — Primera z vadnico in s protestantovsko šolo pa tudi ni na pravem kraju, obe šoli ste le za odbrano občinstvo, a mestne šole so prave ljudske šole, za otroke ubogih težakov in siromaščin ljudi in za

tiste — katere iz vadnice ali iz drugih šol spodé, vadnica jih sprejme le gotovo in določeno število, revnih se rada ogiblje; v mestnih šolah pa sedé otroci navadno tako natlačeni, da bi igla s stropa ne padla na tla, ampak gotovo kje obtičala. — Sedaj naj pa pride Sokrat ali Pestaloci v šolo in skuša svojo modrost nad tem mnogobrojnim, živim in razposajenim narodičem!

— **Iz Primorja**, 21. jun. Neki gospod družé na Primorskem objavil je v »Slov. Narodu« št. 124 toplo željo: naj bi zagledal »Slov. Učitelj« zopet skoraj beli dan. Jaz pa mislim, da slovenskim učiteljem je čez vse potrebno složno delovanje za narodni napredek. Čemu dva šolska lista, če uže eden težko shaja? Ostanimo toraj pri »Učit. Tovarišu« — pa — istega dobro podpirajmo. Kritkarje ima vsak list, tudi »Slov. Učitelj« nij bil vsem po volji. Ako pa uže slogo učimo in isto v narodu širimo, treba je, da jo tudi sami v dejanju kažemo. Kdor rad kaj dopisuje — vsaj so mu tudi v »Učit. Tovarišu« predali na razpolaganje. — Vse hvale vredno je, da »U. T.« priobčuje naznanila iz hrvaških šolskih listov v jezиковem originalu. Le ovako naprej — vzajemno slovansko. (Dopis ta nam je došel v Cirilici. Prosimo večkrat kaj! Vredn.).

— **C. k. deželni šolski svét za Štajarsko**, je v seji 6. p. m. odobril osnovo odseka za napravo šolskih kronik in je sklenil pošiljati pouke in ukaze okrajnim šolskim svétom o vprašanjih, katera je zastavila poslednja dež. učiteljska skupščina.

— **V Kočevji** bode navadna učiteljska okrajna skupščina 3. julija. Predsednik c. k. okrajni nadzornik Linhart. — Razen navadnih službenih zadev pride na versto naslednje: 1. Telovaja (praktično razkazuje g. Fr. Dovar). 2. Ali more učitelj že v ljudski šoli kaj storiti proti nezmernemu vživanju vpijanljivih pijač, in kako bi se to izpeljalo? — Poročuje g. A. Skubec. 3. Predsednik obravnava z učenci ljudske šole v Kočevji berilo realističnega zadržaja.

— **Izpiti zrelosti** na c. k. ženskem učiteljišču so bili pismeno 17., 18., 19. in 21. p. m.; na možkem učiteljišču pa 24., 25., 26. in 28. p. m.; besedni izpit bodo na ženskem 8. julija, a na možkem 13. julija in ob naslednjih dnevih. Na ženskem učiteljišču so se versile polletna spraševanja 26. in 28. p. m. in danes 1. julija, na možkem bodo 1., 3., 5., in 6. julija. V saboto 13. julija je sklep šolskega leta.

— **Okrajna učiteljska skupščina v Kranji** bode 20. julija dopoldne ob 9 ¹/₂ uri. Dnevni red: 1. Pervosednik otvori skupščino. 2. Volita se dva zapisnikarja. 3. Predsednik govori o važnejših šolskih ukazih izšlih l. 1877/8. 4. Opazke pervosednika pri nadzorovanji. 5. Naslednji referati, o kateri bode razgovor, se bodo brali: a) Kako si pridobiva in ohranjuje učitelj ljubezen učencev, in na kaj ima pri tem gledati, da iz njega, ki mora zmirom pred očmi imeti uzor svojega imenitnega stanu, ne počtane dninar? Poročuje g. Letnar. b) Prirodoslovje na splošnih ljudskih šolah, kako se obdeluje? Poroča g. Ed. Lacheiner. c) Kako ima zbujati učitelj ljubezen do domovine? Poročuje g. Fr. Jeglič. d) Številjenje na pamet s številkami na jednorazrednih ljudskih šolah. e) V kakem razmerji so sedanja ljudska šola s srednjo šolo. Poročuje g. Jan. Bezljaj. 6. Poročilo bukvarničnega odséka in nja nova volitev. 7. Volita se dva odbornika v deželno učiteljsko skupščino, ki ima biti v Ljubljani 9. septembra t. l. 8. Volitev stalnega odbora. 9. Nasveti.

— **Naprava šolske kronike.** C. k. dež. šolski svét (Štaj.) je odobril in razglasil načert, po katerem se ima napraviti v vsakem kraji šolska kronika. — Pervi del se ozira na staro šolo do l. 1868/9; drugi se začinja z novo dobo. V prvi del gre začetek šole, za date naj se skerbi pri registraturi dotične

župe; drugi del obsega več toček, na katere je gledati učiteljem. — Dosti dela učiteljem za proste ure.

— (**Bosanska školska djeca.**) Bosanske školske djece ima u Kninu 300 a u Plovnju 800. Ona se naobražavaju troškom čestitih Englezkinja Irby i Conzon, koje u svojih englezkih sestara neumorno dobrovoljnih prinesaka za tu sirotinju kupe, da ju uzdrže. — Slava tim Englezkinjam a hvala i braći učiteljem, koji u onih krajevih vrše dužnost učiteljsku. »Prosv.«

— † 3. p. m. je umerl tukaj po dolgem bolehanji g. Anton Heidrih, bivši učitelj in pevovodja terzaške čitalnice v 36. l. svoje starosti. Mertvaški spreved je bil žalno-ginljiv, pevci so mu peli na grobu in pred hišo; — od ranjkega je več muzikaljnih kompozicij. — N. v m. p.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. (Šolski okraj okolica Ljubljanska.) Nasledne učiteljske službe se razpisujejo: Na 4razredni ljudski šoli na Verhniki III. in IV. učiteljska služba s 450 in 400 gl. na 2razredni ljudski šoli na Igu II. učiteljska služba s 400 gl. na 1razrednih ljudskih šolah pri sv. Kocijanu z l. p. 450 gl., pri sv. Jakopu na Savi s 400 gl.; v Čerनुcah 450 gl., v Horjulu 500 gl., pri jednorazrednicah je tudi prosto stanovanje. Prošnje v 6. tednih od dne razglasa v vradnem listu »Laibacher — Extrablatt« pri dotičnih krajnih šolskih svētih.

C. k. okrajni šolski svēt za okolico Ljubljansko, dne 23. junija 1878.

Lehrstellen - Ausschreibung.

Im Bereiche der k. k. Bezirkshauptmannschaft **Gilli** kommen nachstehende Lehrstellen zu besetzen, und zwar:

Schulbezirk Gilli.

Lehrerstellen: Kalobje, Post St. Georgen an der Südbahn; Sachsenfeld und Svetina, mit der III. Gehaltsklasse.

Unterlehrerstellen: Neukirchen, Post Hohenegg und Sachsenfeld, mit der III. Gehaltsklasse.

Schulbezirk Franz.

Lehrerstelle: St. Georgen bei Tabor, Post Franz, mit der IV. Gehaltsklasse.

Unterlehrerstelle: Frasslau, mit der III. Gehaltsklasse.

Schulbezirk Gonobiz.

Lehrerstellen: Kirchstätten, Post Gonobiz, mit der IV. Gehaltsklasse; St. Barthelmä, Post heil. Geist in Loče; Trennenberg, Post St. Georgen an der Südbahn; Spitalič, Retschach, St. Kunigund und Köbl, Post Gonobiz mit der IV. Gehaltsklasse.

Unterlehrerstellen: Weitenstein, mit der III. Gehaltsklasse; dann Čadram, Post Dplotniz und heil. Geist in Loče, mit der IV. Gehaltsklasse.

Schulbezirk St. Marein.

Lehrerstellen: Sibika, verbunden mit dem Organistendienste; Lemberg, verbunden mit der Benützung eines Grundkomplexes von 3½ Joch; beide Post St. Marein bei Erlachstein und mit IV. Gehaltsklasse.

Unterlehrerstellen: Schleinitz, St. Veit, beide Post St. Georgen a. d. Südb.; dann Ponigl, sämmtliche mit der IV. Gehaltsklasse.

Schulbezirk Oberburg.

Lehrerstellen: Goricen, St. Michael, Post Prabsberg; dann Leutsch, Post Laufen, mit der III. Gehaltsklasse.

Oberlehrerstelle: Rietz, Post Prabsberg, mit der IV. Gehaltsklasse und Gartennutzung.

Unterlehrerstellen: Rietz, Post Prabsberg und Laufen, mit der IV. Gehaltsklasse.

Schulbezirk Tüffer.

Lehrerstelle: Razbor, Post Tüffer, mit der III. Gehaltsklasse.

Unterlehrerstelle: Oberrečie, Post Tüffer, mit der III. Gehaltsklasse.

Mit sämtlichen Stellen ist der Genuß der freien Wohnung verbunden. Bei Besetzung der Unterlehrerstellen wird auch auf weibliche Lehrkräfte Rücksicht genommen.

Die Competenzgesuche sind bis **30. Juli 1878** an den betreffenden Orts-schulrath zu senden.

Cilli, am 29. Mai 1878.

Der Vorsitzende:

H a a s m. p.

 Važno za šole!

Zemeljske krogle, telurije in planetarije,

potrjene od visokega ministerstva,
priporočuje:

J. Felkl in sin,

fabrika učnih sredstev in trgovina s papirjem

v PRAGI,

Celetne ulice št. 30.

V isti zalogi so tudi izišle v daljnih krogih kakor za naj boljše priznane:

Risanke

po Grandauer-jevih risanskih predlogah

za ljudske in meščanske šole.

 Ceniki teh učnih pomočkov in vzorki risank se na izraženo željo zastonj pošiljajo.

Listnica vredništva: G. J. Z. iz Vr. Dopis Vaš 20. junija »v pojasnilo« služi bolj vredništvu, nego občinstvu; toraj ga hranimo za — se — brez zamere.

 Današnjemu listu je pridjana muzikalna priloga.

Odgovorni vrednik: **Matej Močnik.**

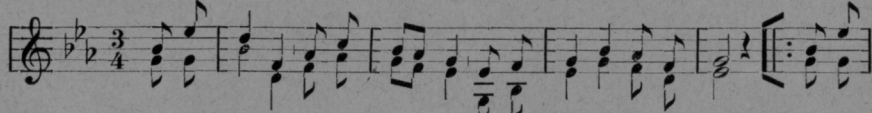
Tiskar in založnik: **J. R. Milic.**

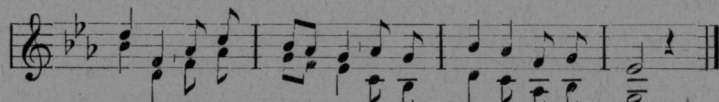
D ó m u.

Andante.

Vglasbil *Ang. Hribar.*

Dom pre-lju-bi, dom pre-dra-gi! Za-te ser-ce mi go-ri. Za te

je in bo-de bi-lo, Dokler v per-sih mi ži-vi.

V tebi zibelka je moja
Tekla, v tebi mamica
Zláta me poljubovala
Pregorečega srcá.

Zlobnež je, kdor te pozabi,
Kdor ne ljubi te zvestó;
Ti si biser mi predragi,
V tebi vmerje se lahko.

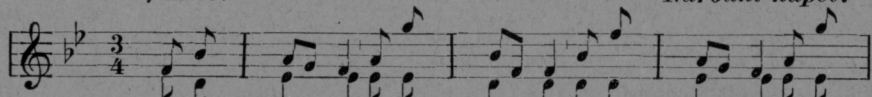
In kdar to me bo zadélo,
Dom premili! prosim te,
V tvojem krilu da bi smelo
Počiváti mi srcé. —

Besede *R. Silvestrove.*

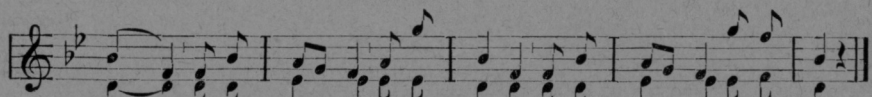
Gòrska cvetica.

Zložno, milo.

Národní napev.

Oj, cve-ti-ca, Ki sa-mi-ca Tam cve-tèš na gò-ri

mi; Res, da ma-la, Vendar za-la Gòrska si cve-ti-ca ti!

Ti vonjávo
In dišávo
Rajsko krog sebè puhtíš;
Ti v lepóti
In čistóti
Vsa veséla tù stojiš.

Ti v samóti
In tihóti
Se razcvétaš prelepó;
A minulo,
Se osulo
Tvoje cvéťje kmalu bó.

Tú na gòri
Koj ob zòri
Solnce te obséva žé;
O večéru
Pa v jezéru
Ròsa zbíra se za-té.

Odcvetéla
Tak veséla
Tudi meni bo mladósti!
Časno mine,
Naglo zgine,
Za veseljem gré bridkósti!

Tù pomládni
Vétrec hladni
V lice ti ljubó pihlja;
Da ne vsahneš,
In omahneš,
Blagi dèž te okrepčá.

Ljubeznjiva!
Veseljíva
Zdaj se, ko imáva čas;
Kmalu bila
Bo nemila
Ura, da zgubíva kràs!

Besede *Fr. S. Cimperman-ove.*

K á n o n triglasni.

Krepkó.

p *f* *p*

Bog o - hra - ni nam ce - sar - ja svit - le - ga, Bla - go

f *p*

slo - vi go - spo - dar - ja mi - le - ga, Av - stri - jan - skim

f

na - ro - dom pre - slav - ne - ga!

Ob mlatvi.

Vesélo.

Vglasbil Gr. Rihar.

f *p*

Že je pre-te-keš čas žet - ve, Že je pre-te-keš čas žet - ve,
Fan-tje le hi-tro vsta - ni - mo, Hi-tro na-sa-jat za - čni - mo,
Na-glo za cep-ce po - pri - mo, Do-bro po sno-pih na - žgi - mo,

f

Pri-šel je, pri-šel čas mlat-ve. Daj-mo le pi-ka pik
Par le za pa-rom vlo - ži - mo. " " "
Čis-to, le čis-to mla - ti - mo. " "

pi-ka po-ka pi-ka pik. Daj-mo le pi-ka pik
" " " "
" " " "

pi - ka po - ka pik, pok.
" " " "
" " " "